

La sobreoferta educativa, un risc per a la segregació escolar

DESEGREGACIÓ

 **FUNDACIÓ
BOFILL**

DE SEGREG ACCIÓ

Educació per canviar-ho tot

La sobreoferta educativa i els impactes sobre la segregació escolar a Catalunya

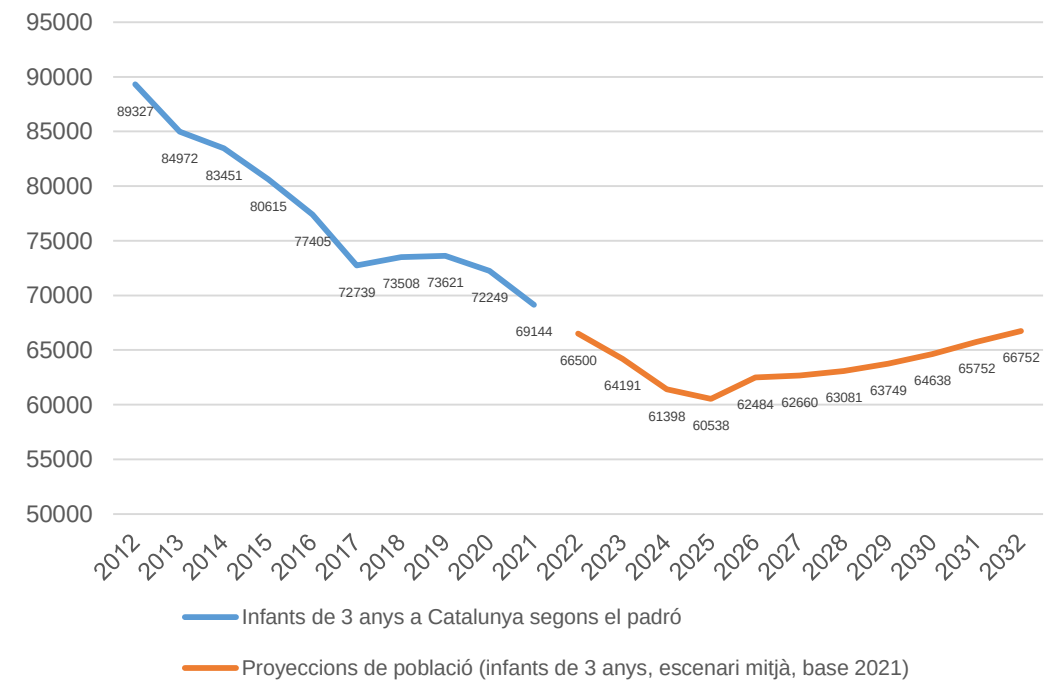
María Segurola Echanojáuregui

Barcelona 5/5/2022

La davallada demogràfica ha comportat pèrdua d'alumnat en els últims 10 anys i l'oferta de places escolars no s'ha reduït en conseqüència

- La sobreoferta és el **desequilibri entre oferta** de places escolars a un nivell educatiu i **el nombre d'alumnes** que les sol·liciten.
- Fa anys que Catalunya oferta més places que alumnes a P3 a la preinscripció com a **conseqüència de la davallada demogràfica i la no aplicació de mesures** per ajustar l'oferta a la demanda.
- Les previsions anuncien que **la caiguda demogràfica no revertirà** i que Catalunya haurà perdut 23.000 alumnes de P3 entre 2012 i 2032
- L'evolució demogràfica insta les administracions a fer un **anàlisi profund sobre quins seran els criteris de programació de l'oferta**, quins impactes es volen aconseguir i com pot ajudar a generar unes escoles més equilibrades amb el seu entorn.

Evolució de la població de 3 anys empadronada a Catalunya i projeccions de població d'aquesta edat

La sobreoferta educativa té greus efectes sobre la segregació escolar: condiciona les lògiques de tria de les famílies i afavoreix la concentració de vacants a centres vulnerables

La programació ajustada de l'oferta fomenta l'escolarització de proximitat, permet que tots els centres omplin i prevé processos d'infrademanda i complexificació.

Conseqüències de la sobre oferta educativa que afavoreixen la segregació escolar

Mobilitat de les famílies fora dels seus barris

- Incidència en les lògiques de tria
- Elimina incentius per conèixer tots els projectes de la zona
- Activa estratègies d'evitació de centres i concentració

Concentració de vacants a centres complexos

- Distribució desigual de les vacants en funció de la complexitat
- Més marge per distribuir matrícula viva als centres vulnerables
 - Increment de la complexitat

Tensions entre centres educatius

- Possibles mecanismes de competició entre centres educatius per atreure matrícula per no perdre grups i professorat
 - Manca de cohesió a la xarxa escolar

Distribució desequilibrada de la matrícula viva

- Hi ha més facilitat per assignar alumnat al llarg del curs a centres amb vacants
- Altres centres no tenen vacants i comporta dificultats de distribució equilibrada
- Els criteris segregadors de distribució de matrícula viva afavoreixen aquesta pràctica

La reducció de ràtios a 20 places per grup és un pas positiu perquè reduirà l'oferta, però cal anar més lluny: encara quedarà un 11% de vacants a P3 en aquesta preinscripció

- La baixada general de les ràtios a 20 alumnes per grup a P3 millorarà l'**atenció educativa** i serà positiva per la **segregació escolar**.
- Per primer cop, el Departament llança una **mesura de país per contenir la sobreoferta**.
- La mesura **permetrà una reducció del 11% del nombre de places ofertes respecte el curs passat**.
- No obstant això, **la reducció és insuficient i deixarà places vacants a moltes escoles aquesta preinscripció**: un 11% del total de les places ofertes a P3 segons les previsions.
- **Hi ha mecanismes que no s'han aprofitat**: la majoria de les escoles han ofertat el mateix nombre de places independentment de la seva complexitat i no han aprofitat la possibilitat positiva de fer oferta de places diferenciades.

Evolució de la taxa de places vacants després de les assignacions a P3 a Catalunya	
Curs	Taxa de vacants
2017/2018	13%
2018/2019	14%
2019/2020	14%
2020/2021	16%
2021/2022	18%
2022/2023	11%

Font: Departament d'Educació

Només el 44% dels centres concertats han reduït la ràtio per grup igual que l'escola pública

- La xarxa concertada programa l'oferta sota criteris diferents als de l'escola pública.
- El Departament d'Educació ha aplicat la reducció de ràtio a tota l'escola pública però ha hagut de negociar amb la concertada, que a molts municipis no ha acceptat la proposta.
- La majoria dels centres concertats estan disposats a reduït l'oferta a P3: 368 han reduït la ràtio de manera voluntària aquesta preinscripció

Municipis on totes les escoles concertades han reduït la ràtio tant com els centres públics

Arenys de Mar	Sant Joan Despí
Berga	Sant Just Desvern
Blanes	Santa Coloma de Gramenet
Caldes de Montbui	Santa Perpètua de Mogoda
Canet de Mar	Terrassa
El Prat de Llobregat	Torelló
Esparreguera	Torroella de Montgrí
Girona	Tortosa
La Llagosta	Valls
Martorell	Vic
Palamós	Vilanova i la Geltrú
Sant Feliu de Guíxols	Vilassar de Mar

El 73%
de les concertades ha fet alguna
reducció de ràtio aquesta
preinscripció

Només 4 de cada 10
concertades ha reduït la ràtio el
mateix que la xarxa pública

El 74%
de municipis amb concertades en
tenen alguna que no ha reduït la
ràtio per sota de 25

Hi ha 24
municipis on totes les escoles,
públiques i concertades, han reduït
la ràtio per igual

La reducció de la ràtio en funció de la titularitat fa que la meitat dels municipis hagin reduït el pes de l'oferta pública

- Tot i que es garantirà una plaça pública a tot el que la demani, **la no participació de molts centre concertats en la reducció apunta les limitacions per aplicar mesures contundents** per reduir la segregació a l'oferta inicial
- La **normativa actual dificulta la participació del sector concertat** en la programació de l'oferta en igualtat de condicions que l'escola pública.
- La reducció de la ràtio a l'escola concertada ha estat fruit de les negociacions individuals a les taules de planificació locals.
- Catalunya no es pot permetre mantenir la sobreoferta però el pes de les mesures ha de recaure també sobre l'escola concertada
- Municipis com Terrassa o Girona, on tota la xarxa concertada ha reduït l'oferta, **demostren que programar l'oferta conjuntament és possible.**

Percentatge de reducció de l'oferta del curs 2022/2023 respecte a l'oferta del curs anterior		
	Pública	Concertada
Municipis de més de 10.000 habitants (Barcelona exclosa)	-11%	-8%
Barcelona	-10%	-14%
Total municipis de més de 10.000 habitants	-11%	-10%

On queden les vacants als municipis de més de 10.000 habitants?

Els centres concertats i els públics de màxima complexitat són els que més vacants acumulen a la preinscripció

- La passada preinscripció 2021/2022, van quedar un 21% de places vacants al conjunt d'escoles concertades i un 17% de places vacants a les escoles públiques de màxima complexitat.
- Els centres que més places omplen a la preinscripció són els públics sense molta complexitat.
- El volum de places vacants a l'escola concertada ha crescut significativament els últims anys.

Evolució de la taxa de vacants a P3 als municipis de més de 10.000 habitants per titularitat i complexitat					
	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
Places vacants sobre places ofertes a la preinscripció de P3 als municipis de més de 10.000 habitants	9%	10%	10%	13%	15%
Places vacants a centres públics (màxima complexitat exclosos)	8%	7%	7%	8%	10%
Places vacants a centres públics de màxima complexitat	15%	15%	14%	17%	17%
Places vacants a centres concertats	11%	12%	14%	19%	21%

La sobreoferta educativa afavoreix que el 13% l'alumnat d'infantil s'escolaritzi fora dels seus municipis de residència

- 8.445 infants dels segon cicle d'educació infantil no van a l'escola al municipi on resideixen: la sobreoferta educativa afavoreix mobilitat de famílies cap altres localitats i agreuja la concentració escolar
- Aquesta dinàmica que es produeix principalment (63% dels casos) cap a la concertada, que generalment té menys complexitat i més places vacants.
- Hi ha 12 municipis on més del 20% de l'alumnat que està hi està matriculat a P3, P4 i P5 no hi resideix.
- Hi ha 10 municipis on més d'un 20% de l'alumnat que hi resideix està escolaritzat a un altre municipi.
- Aquestes dinàmiques d'evasió escolar, atracció i intercanvi de població afavoreixen els processos de segregació escolar.

Quins efectes va provocar el desajust de l'oferta al món municipal a la preinscripció 2021/2022?

25 municipis van tenir més d'un 20% de vacants la passada preinscripció degut a la manca de mesures per ajustar l'oferta

La sobreoferta va impactar amb més força en alguns territoris la passada preinscripció.

L'excés de vacants en aquestes localitats comporta conseqüències negatives per la segregació escolar.

- La reducció de l'oferta ajudarà a retallar el volum de vacants en aquests municipis, però previsiblement no ajustaran l'oferta al nombre de sol·licituds.
- Cap d'aquests municipis hagués aconseguit ajustar l'oferta el curs passat amb una reducció de la ràtio a 20. Per donar resposta a la demanda real, en la majoria de casos la ràtio hauria d'haver sigut inferior a 18 alumnes per grup.

Cal que el Departament d'Educació elabori un Pla estratègic de programació de l'oferta educativa a 10 anys per aprofitar els canvis demogràfics per reduir la segregació

- La programació de l'oferta educativa és un àmbit clau per desplegar mesures contra la segregació escolar
 - Decideix com es configura la xarxa escolar i cal governar-la estratègicament com a eina per aconseguir més equitat
 - No ajustar l'oferta deixa la composició dels centres en mans de criteris arbitraris i segregacions
1. Establir una **ràtio màxima i mínima per grup** que garanteixi la distribució equilibrada de la matrícula viva, la bona gestió de l'aula, la qualitat de les dinàmiques educatives i la sostenibilitat econòmica..
 2. Aprofitament de la possibilitat de **programar ràtios diferents per cada centre o zona en funció de les seves característiques** i l'impacte sobre la segregació escolar
 3. Promoure activament la **programació coordinada o conjunta de l'oferta entre municipis** on es detectin fluxos de mobilitat

4. Elaborar un pla de supressió de grups quan ja s'hagi aplicat la ràtio mínima per grup a tota la xarxa i encara s'hi prevegin vacants

- Actualment la supressió de línies es fa in extremis quan un centre ja pateix una alta infrademanda i un procés de complexificació.
- No suprimir una línia a un centre que en té moltes en un marc de sobreoferta pot fer que un altre centre perdi tota la demanda: hem d'evitar al màxim que ocorri aquesta situació
- La supressió de línies a de respondre a criteris compartits de país per aconseguir una distribució més equilibrada i aprofitament de recursos que reverteixi sobre els centres i alumnes més vulnerables

El Departament d'Educació ha d'establir criteris prioritaris d'actuació com:

- a) Assegurar prou oferta de proximitat.
- b) Prevenir l'absentisme escolar
- c) Conservar projectes escolars
- d) Reforçar la xarxa pública
- e) El manteniment d'aquelles línies amb una composició semblant a la del seu entorn, que donen servei públic i no generen segregació
- f) Considerar sempre els criteris i particularitats del món local.

5. Cal actualitzar el decret de concerts per garantir una programació conjunta de l'oferta educativa entre la xarxa pública i la concertada la propera preinscripció

- El Departament d'Educació ha fet servir els marges dels que disposava fins ara, però cal anar més lluny: la programació conjunta de l'oferta no pot dependre de voluntats individuals de la xarxa concertada, ha de ser part d'una estratègia de país.
- Actualment, les escoles de titularitat privada tenen una sèrie de línies concertades i no es poden modificar a l'oferta inicial. Aquest excés d'oferta provoca que hi hagi moltes línies que no donen resposta a les necessitats d'escolarització o que impacten negativament sobre la distribució de l'alumnat.
- Cal actualitzar el decret de concerts de 1993 perquè s'adeqüi al contingut del nou decret d'admissions (1993) que indica que tota l'oferta s'ha de programar conjuntament.

6. Cal que el Departament d'Educació apliqui aquests criteris també a 1r d'ESO, on ja comencen a notar-se els efectes de la sobreoferta, per contenir la sobreoferta educativa la propera preinscripció

- El Departament té l'avantatge de conèixer quant alumnat pujarà a sisè i la responsabilitat d'aplicar mesures per garantir una programació que previngui la segregació escolar a la secundària.

Cal que el Departament desplegui mesures urgents per reduir els efectes de la sobreoferta d'aquesta preinscripció

- En les properes setmanes conclourà la preinscripció 2022/2023 i moltes places quedaran vacants a diversos municipis.
- Cal que el Departament garanteixi el desplegament de mesures per reequilibrar la composició dels centres al llarg del curs i protegir els centres vulnerables amb més vacants.

1. Evitar l'obertura de nous grups a l'oferta final si encara queden vacants al municipi però no augmentar la sobreoferta.
2. Els Serveis Territorials han de rebre instruccions de tancar automàticament les ràtios de tots els centres vulnerables on han quedat vacants per evitar l'assignació de matrícula viva.
3. Eliminar les places de reserva per alumnat amb necessitats educatives als centres segregats per evitar noves assignacions durant l'estiu.
4. Les Comissions de Garanties han d'assegurar que l'assignació d'alumnat amb necessitats educatives es fa prioritàriament en aquells centres menys vulnerables que no han omplert la reserva a la preinscripció.
5. El Departament d'Educació ha de fer seguiment del compliment de les pautes de distribució equilibrada de matrícula viva al territori.

La sobreoferta educativa, un risc per a la segregació escolar

DESEGREGACIÓ

 **FUNDACIÓ
BOFILL**

